

Χορός

Ορισμός χορού

- Μικρή λέξη. Μικρή ως προς την έκτασή της. Αποτελείται από πέντε γράμματα, τρία σύμφωνα και δύο φωνήεντα, που εναλλάσσονται μεταξύ τους και βρίσκονται με αυτόν τον τρόπο, σε μια απόλυτη αρμονία. Πάντα πίστευα ότι τα σύμφωνα, στη γλώσσα, αντιπροσωπεύουν το αρσενικό στοιχείο της φύσης, την σταθερότητα και κατά κάποιον τρόπο την αυστηρότητα. Τα φωνήεντα, από την άλλη, αντιπροσωπεύουν το θηλυκό στοιχείο, είναι περισσότερο ανάλαφρα, περισσότερο αέρινα.

Χορός (ο) ουσ. [αρχ. χορός] σύνολο ρυθμικών κινήσεων των ποδιών και του σώματος που εκτελούνται για ψυχαγωγία ή ως τελετουργική εκδήλωση // συγκέντρωση ανθρώπων για να χορεύουν ή ομάδα χορευτών ή τραγουδιστών // (γεν.) όμιλος // φρ. εν χορώ, όλοι μαζί, με μία φωνή.

Ο χορός γενικότερα...

- Ο χορός είναι μορφή καλλιτεχνικής και αθλητικής έκφρασης, η οποία γενικά αναφέρεται στην κίνηση του σώματος, συνήθως ρυθμική και σύμφωνη με τη μουσική. Είναι ένας τρόπος επικοινωνίας μέσω του σώματος, όπου μπορούν να εκφραστούν διάφορα συναισθήματα.

Μοντέρνο

- Με τον όρο **Μοντέρνα τέχνη** αναφερόμαστε κυρίως στην καλλιτεχνική παραγωγή που παρατηρήθηκε από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως περίπου το 1970. Πολλές φορές χρησιμοποιείται και ο όρος σύγχρονη τέχνη, ωστόσο δηλώνει περισσότερο την πλέον πρόσφατη καλλιτεχνική παραγωγή. Η Μοντέρνα τέχνη χαρακτηρίζεται από μια νέα προσέγγιση στις τέχνες, τέτοια ώστε πλέον να μην έχει πρωτεύουσα σημασία η ακριβής αναπαράσταση των αντικειμένων (π.χ στη ζωγραφική ή γλυπτική) όσο ο πειραματισμός με νέους και πρωτότυπους τρόπους απεικόνισης τους, συχνά αποδομώντας το αντικείμενο ή προβάλλοντας το αφαιρετικά. Η έννοια της μοντέρνας τέχνης ταυτίζεται συχνά και με τον όρο **Μοντερνισμός**.

Το Μοντέρνο στις σχολές χορού

- Στην Ελλάδα, ο όρος «μοντέρνος χορός» χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια ομάδα χορών που χορεύονται ατομικά (solo) ή σε ομάδες (group dances), και περιλαμβάνει το hip-hop, το break dance, το r'n'b, το funky, τη jazz και άλλα χορευτικά είδη.

Παρ' όλο που οι χοροί αυτοί διακρίνονται από σημαντικές διαφορές, παρουσιάζουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, μπορούν να ερμηνευτούν ελεύθερα ανάλογα με την κρίση και τη διάθεση του εκάστοτε χορευτή.

Γι' αυτό το λόγο, σε αντίθεση με άλλα είδη χορού, για αυτά τα είδη δεν έχουν καθιερωθεί ακόμα, συγκεκριμένα βηματολόγια ή αυστηρή τεχνική.

Ομαδικά τμήματα μοντέρνων χορών λειτουργούν στις περισσότερες σχολές χορού και μπαλέτου. Ένα τυπικό ομαδικό μάθημα είναι δομημένο σε τρία σκέλη, όπως τα περισσότερα μαθήματα (ατομικά ή ομαδικά).

- Το πρώτο σκέλος αποτελείται από την προθέρμανση ή αλλιώς το «ζέσταμα». Οι μαθητές, με την βοήθεια της δασκάλας ή του δασκάλου τους, εκτελούν μία ακολουθία ασκήσεων και χορευτικών κινήσεων διάρκειας περίπου 10 λεπτών. Με τις ασκήσεις αυτές θερμαίνονται οι μύες του σώματος και έτσι ο μαθητής προστατεύεται από τραυματισμούς κατά τη διάρκεια της εντατικής χορευτικής άσκησης.
- Μετά την προθέρμανση, ακολουθεί το κύριο μέρος του μαθήματος κατά το οποίο οι μαθητές διδάσκονται καινούρια βήματα τα οποία ενώνουν μεταξύ τους σε συνδυασμούς κινήσεων οχτώ χτύπων (οχτάρια).

Ο/Η δάσκαλος/δασκάλα δημιουργεί σταδιακά μία χορογραφία, χρησιμοποιώντας τους συνδυασμούς που έχουν διδαχθεί οι μαθητές. Κύριος στόχος του μαθήματος είναι να καταφέρουν οι μαθητές να χορεύουν όμορφα και με άνεση τον χορό που έχουν

Οι πρωτεργάτες

- Ισιδώρα Ντάνκαν
- Βάσλαφ Νιζίνσκι
- Ιγκορ Στραβίνσκι (συνθέτης)
- Μάρθα Γκράχαμ

Ισιδώρα Ντάνκαν με λίγα λόγια...

- Η **Ισιδώρα Ντάνκαν** γεννήθηκε στις 27 Μαΐου 1877 στο Σαν Φρανσίσκο των Η.Π.Α. και το όνομά της ήταν Αντζελα. Απεβίωσε στις 14 Σεπτεμβρίου 1927 στη Νίκαια της Γαλλίας. Υπήρξε χορεύτρια και θεωρείται από πολλούς σαν η μητέρα του σύγχρονου χορού.. Υπήρξε γνωστή και σαν "ξυπόλητη χορεύτρια".
- Από την τρυφερή ηλικία των 6 ετών βοηθούσε μάλιστα τη δασκάλα της στην εκμάθηση των λιγότερο ικανών μαθητών, με την ίδια να παραμένει χαρισματική και προικισμένη δασκάλα σε όλη τη διάρκεια της ζωής της.
- Η χορογραφία της είναι εμπνευσμένη από την αρχαία ελληνική χορογραφία.
- Η Ισιδώρα, μετά τα 22, έζησε κυρίως στην Ευρώπη.
- Το 1903 έχτισε στο Βύρωνα μία κατοικία όπου τώρα έχει μετατραπεί σε σχολή χορού με το όνομα της φυσικά, "Ντάνκαν", με σχέδια του αδελφού της Ραϋμόνδου, σύμφωνα με τα πρότυπα του Ανακτόρου του Αγαμέμνονα στις Μυκήνες.
- Απέκτησε μία κόρη με τον Γκόρντον Γκρεγκ και έναν γιό με τον Πάρις Σίνγκερ (έναν από τους απογόνους του Ισαάκ Σίνγκερ). Τα δύο παιδιά πέθαναν νωρίς με τραγικό τρόπο. Καθώς γυρνούσαν με την νταντά τους ο οδηγός αναγκάστηκε να σταματήσει για να αποφύγει ένα τρακάρισμα. Όταν βγήκε για να βάλει μπροστά με τη μανιβέλα ξέχασε να βάλει χειρόφρενο και το αμάξι κινήθηκε και έπεσε στο Σηκουάνα.
- Μετά το ατύχημα πήγε στην Κέρκυρα, όπου έζησε αρκετούς μήνες με την Ιταλίδα ομοφυλόφιλη ηθοποιό Ελεονώρα Ντούζε.
- Το 1914 μάλιστα θα χάσει άλλον έναν γιο, ο οποίος πέθανε λίγο μετά τη γέννα του. Απαρηγόρητη η Ντάνκαν, δεν θα ξεπερνούσε ποτέ το προσωπικό της δράμα, με το υπόλοιπο της ζωής της να στιγματίζεται από την τραγικότητα των γεγονότων αυτών.
- Όταν έχασε και το τρίτο της παιδί, τότε ήταν που θα νιοθετούσε το περίφημο «τραγικό στιλ» στις ερμηνείες της, επιλέγοντας πλέον δραματικό ρεπερτόριο.
- Το 1922 παντρεύτηκε τον Σεργκέι Γιεσένιν, έναν πολύ μικρότερό της Ρώσο ποιητή.
- Την πολυτάραχη, παραβατική και τραγική ζωή της ακολούθησε ένας τραγικός θάνατος. Πνίγηκε από το φουλάρι της που πιάστηκε στις ρόδες του αυτοκινήτου που επέβαινε.

Λίγα λόγια από εκείνη...

- Η ελεύθερη χορογραφία και τα ασυνήθιστα (και «αεράτα») κοστούμια που χρησιμοποιεί την καθιερώνουν ως χορεύτρια στη Βρετανία και σύντομα κάνει εμφανίσεις και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως την Ελλάδα που λάτρεψε, τη Γερμανία, τη Γαλλία, τη Ρωσία, με τη φήμη της να εδραιώνεται.
- «Δεν επινόησα τον χορό, υπήρχε πριν από εμένα. Κοιμόταν όμως κι εγώ τον ξύπνησα!», είπε κάποτε η Ντάνκαν σε μια δόση υπερβολής, με πολλούς ιστορικούς να της αναγνωρίζουν ωστόσο ότι προσέφερε περισσότερα από κάθε άλλον στην τέχνη της κίνησης. *« Απ' όσο θυμάμαι τον εαυτό μου, δεν έκανα άλλο από το να χορεύω τη ζωή μου. Παιδί, χόρευα την εσωτερική χαρά του οργανισμού που αναπτύσσεται. Έφηβος, χόρευα με μια χαρά που μεταμορφωνόταν σε αόριστο φόβο τα σκοτεινά και τραγικά ρεύματα που άρχιζα να προβλέπω.»*
- «Για μένα είπε ο χορός δεν είναι μια τέχνη που απλώς επιτρέπει στην ανθρώπινη ψυχή να εκφραστεί με την κίνηση αλλά και πάνω από αυτό, αποτελεί τη βάση για μια ολόκληρη αντίληψη της ζωής, θεμελιώνει μια πιο ελαστική, πιο αρμονική, πιο φυσική αντίληψη των πραγμάτων. *Αντίθετα με ό,τι πιστεύεται συνήθως, δεν είναι ένα σύνολο από αυθαίρετα βήματα, προϊόντα μηχανικών συνδυασμών, που, αν και θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν σαν ασκήσεις τεχνικής, δεν θα μπορούσαν όμως ποτέ να συγκροτήσουν μια τέχνη. Αυτά τα βήματα αποτελούν το μέσο και όχι το σκοπό.»*

• Επηρεασμένη βαθιά από τα φυσικά φαινόμενα, αντλεί μοντέλα κινήσεων : «Ο ρυθμός των κυμάτων που έδωσε σίγουρα την πρώτη ιδέα για την κίνηση του χορού...

Προσπαθούσα να ακολουθήσω την κίνησή τους και να χορέψω το ρυθμό τους»

Βασίλαφ Νιζίνσκι

- Ο **Βασίλαφ (Φόμιχ) Νιζίνσκι** γεννήθηκε στις 12 Μαρτίου το 1890 στο Κίεβο και απεβίωσε στις 8 Απριλίου 1950 στο Λονδίνο. Ήταν Ρώσος χορευτής, πολωνικής καταγωγής και χορογράφος. *Αναφέρεται ως ο μεγαλύτερος χορευτής όλων των εποχών.*
- Σε ηλικία εννιά χρονών, οδηγήθηκε από τη μητέρα του, χορεύτρια επίσης, στην Πετρούπολη, και εισήλθε στην ονομαστή σχολή του Αυτοκρατορικού Μπαλέτου, όπου πολύ νωρίς έδειξε δείγματα του εξαιρετικού του ταλέντου. Το 1907, πριν ακόμη ολοκληρώσει τις σπουδές του, έκανε την πρώτη εμφάνιση ως χορευτής. Αμέσως μετά προσελήφθη ως πρώτος χορευτής στο Θέατρο Μαρίνσκι –μετέπειτα Κίροφ– και εξέπληξε το κοινό με τις απίστευτες ικανότητές του. Την ίδια περίοδο συμμετείχε και στα μπαλέτα Μπολσόι, επιδεικνύοντας σε κάθε παράσταση το μοναδικό του ταλέντο. Η σημαντικότερη ίσως στιγμή στην καριέρα του ήταν η συνάντησή του με τον Σεργκέι Ντιαγκίλεφ, ο οποίος είχε πάρει εντολή από τον δούκα Βλαδίμηρο να σχηματίσει μια χορευτική ομάδα με τους κορυφαίους χορευτές των μπαλέτων Μπολσόι και Μαρίνσκι. Ο Ντιαγκίλεφ αναδείχτηκε σύντομα μέντορας και προστάτης του Νιζίνσκι. Το 1909 τα Ρωσικά Μπαλέτα –όπως ονομάστηκε η ομάδα του Ντιαγκίλεφ– εμφανίστηκαν στο Παρίσι και ο Νιζίνσκι έκλεψε για μία ακόμη φορά την παράσταση. Το 1912 άρχισε να χορογραφεί και να παρουσιάζει τις πρωτότυπες και ευφάνταστες δημιουργίες του μέσα από τα Ρωσικά Μπαλέτα. Ο Νιζίνσκι αντλούσε συχνά την έμπνευσή του από τις παραστάσεις των αρχαίων ελληνικών αγγείων και αγαλμάτων. Ο Ντιαγκίλεφ τον προσέλαβε επικεφαλής του νέου μπαλέτου το οποίο οργάνωσε και ο Νιζίνσκι αποθεωνόταν στο Παρίσι, σε άλλες πόλεις της Ευρώπης, στη Νότια Αμερική, όπου κι αν περιόδευε.
- Εμφανίστηκε στο Παρίσι σε πρωταγωνιστικό ρόλο με την Άννα Παύλοβα και δεν άργησε να αναγνωριστεί ως ένας από τους μεγαλύτερους νεότερους εκπροσώπους της τέχνης του. Δεξιότηχνης στο είδος του και βαθύς γνώστης του χορού μπορούσε να εκτελέσει *en pointe*, κάτι σπάνιο για άρρενες χορευτές της εποχής του. Άλλη σημαντική ικανότητά του ως χορευτής είναι το γεγονός ότι εκτελούσε *άλματα* που φαινομενικά αψηφούσαν τη βαρύτητα. Ο Νιζίνσκι, ο οποίος λατρεύτηκε από το κοινό, έμεινε γνωστός ως ο «**θεός του χορού**», ενώ πολλοί τον αποκαλούσαν το «8ο θαύμα του κόσμου».

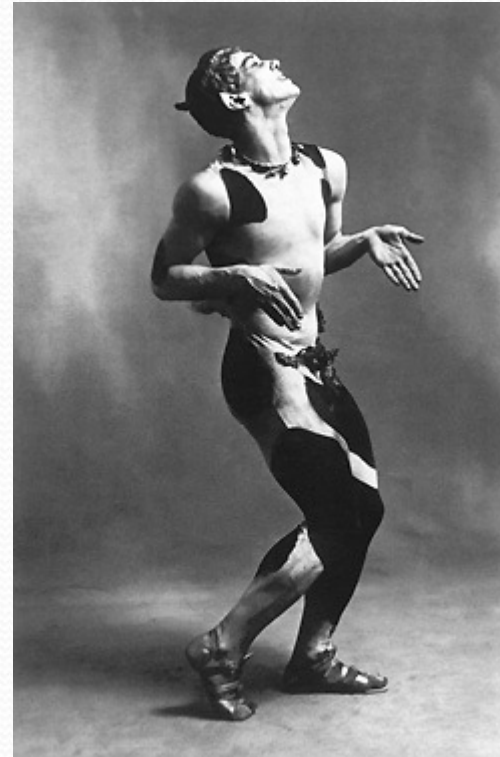
- Κατά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο θεωρήθηκε ύποπτος και κρατήθηκε επί διετία αιχμάλωτος στη Βουδαπέστη και τη Βιέννη. Απολύθηκε το 1916, με τη ρητή διαβεβαίωση πως θα εγκατέλειπε αμέσως και για μεγάλο διάστημα την Ευρώπη. Με τα ρωσικά μπαλέτα έλαβε μέρος σε μεγάλες περιοδείες, ωστόσο η σταδιοδρομία του έληξε το 1919, σε ηλικία 29 ετών, όταν ασθένησε από σχιζοφρένεια
- Όταν το 1945 οι Ρώσοι έμπαιναν στη Βιέννη, ο Νιζίνσκι, γέρος και καταβεβλημένος πια, πάντα σιωπηλός, βρισκόταν εκεί. Σε ένα περίπατό του έφτασε στους ρωσικούς καταυλισμούς, όπου άκουσε ήχους μπαλαλάικας. Και ξαφνικά, σαν να είχε ανακτήσει όλες του τις μυικές δυνάμεις, άρχισε να χορεύει μπροστά στους έκπληκτους στρατιώτες, όπως μόνο αυτός ήξερε να χορεύει. Αλλά αυτή ήταν η τελευταία φορά που ο Νιζίνσκι παραδόθηκε με το υπόλειμμα των δυνάμεών του στη μέθη της κίνησης.
- Ο Νιζίνσκι έζησε αρκετό χρόνο σε διάφορα ψυχιατρεία, έως ότου 1947 μετακόμισε στο Λονδίνο που η σύζυγός του, Ουγγαρέζα χορεύτρια Ρομόλα ντε Πούλτσκι τον φρόντισε ως τον θάνατό του το 1950.
- Μια από τις πιο σημαντικές δημιουργίες του υπήρξε το Φάντασμα του Ρόδου. Σημαντική επίσης υπήρξε η χορογραφία του στην ορχηστρική απόδοση του ποιήματος του Μαλαρμέ «Το απόγευμα ενός φάνου» (1912) και στην επεισοδιακή παρουσίαση του έργου «Η ιεροτελεστία της άνοιξης» σε μουσική σύνθεση του Ίγκορ Στραβίνσκι (1913), που τον ανέδειξαν ως εμπνευσμένο χορογράφο. Άλλες σημαντικές ερμηνείες του θεωρούνται Οι Πεταλούδες, η Ζιζέλ, η Λίμνη των Κύκνων, Η Ωραία Κοιμωμένη, το Δάφνις και Χλόη, Ο Μενεστρέλος και Ο γαλάζιος θεός.

«Το φάντασμα του ρόδου», σε ποίηση Μαλαρμέ, χορογραφία Νιζίνσκι

«Το απομεινέρο ενός φαύνου»
μουσική Claude Debussy, χορογραφία
Νιζίνσκι, 1912

Γυκορ Στραβίνσκι

- Ο Ιγκόρ Στραβίνσκι γεννήθηκε στο Ορανιένμπουργκ, θέρετρο κοντά στην Αγία Πετρούπολη, το 1882.
- Πατέρας του ήταν ο βαθύφωνος Φιοντόρ Ιγκνιάτιεβιτς Στραβίνσκι και μητέρα του η Άννα Κολοντόφσκι, των οποίων ήταν ο τρίτος γιος. Ο πατέρας του ήταν η κύρια μπάσα φωνή της Αυτοκρατορικής Οπερας της Αγίας Πετρούπολης.
- Στα δέκα του χρόνια ξεκίνησε μαθήματα πιάνου.
- Το 1901 ξεκίνησε σπουδές νομικής στην Πετρούπολη, ενώ παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα θεωρίας της μουσικής. Ο σημαντικότερος δάσκαλός του ήταν ο Νικολάι Ρίμσκι-Κόρσακοφ, με τον οποίο ξεκίνησε ιδιαίτερα μαθήματα το 1903 και έμεινε δίπλα του ως το 1908.
- Ανάμεσα στις πρώτες συνθέσεις του Στραβίνσκι, γραμμένες κάτω από το βλέμμα του μοναδικού του δασκάλου, και τις συνθέσεις ενός ώριμου άνδρα μεσολάβησαν περίπου εκατό δημιουργίες: συμφωνίες, κοντσέρτα, κομμάτια δωματίου, τραγούδια, σονάτες πιάνου, όπερες και κυρίως μπαλέτα.
- Η επιρροή αυτών των δημιουργιών ήταν εμβριθής. Αμέσως μετά τον χαμό του δασκάλου του ο Ιγκόρ Στραβίνσκι στράφηκε προς τη μουσική ψυχοσύνθεση των γάλλων ιμπρεσιονιστών Κλοντ Ντεμπυσί και Μορίς Ραβέλ, ενώ παράλληλα διατήρησε την εθνικιστική του αντίληψη.
- Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα μουσικά κομμάτια «Πυροτεχνήματα», «Ο Φαύνος και η Βοσκοπούλα».
- Το πρώτο του σημαντικό έργο είναι «Το πουλί της φωτιάς», ένα μπαλέτο που γράφτηκε κατά παραγγελία του Ντιάγκιλεφ για τα Ρωσικά Μπαλέτα και παρουσιάστηκε το 1910 στο Παρίσι. Η επιτυχία του έργου τον έκανε διεθνώς γνωστό. Το 1911 γράφει το μπαλέτο Πετρούσκα, όπου, όπως και στο προηγούμενο μπαλέτο του, τα ρωσικά λαϊκά στοιχεία μετασχηματίζονται σε έργα αμιγώς μοντέρνα.

Η Ιεροτελεστία της Άνοιξης

- Ωστόσο, η καθιέρωση του Στραβίνσκι ως ενός από τους σημαντικότερους συνθέτες της εποχής του θα έρθει με το τρίτο μπαλέτο του, την Ιεροτελεστία της Άνοιξης (1913) το οποίο, εξ αιτίας και του περίφημου σκανδάλου που προκλήθηκε στην πρεμιέρα του, έγινε ένα από τα ορόσημα στην ιστορία της μουσικής.
- «Πρόκειται για έργο με δυο πράξεις, που το θέμα του βασίζεται σε μια σειρά από τελετουργίες μιας αρχαίας σλαβικής φυλής για την Άνοιξη. Η έμπνευση φαίνεται να ήταν του Στραβίνσκι, ο οποίος έγραφε: "Φαντάστηκα μια σοβαρή παγανιστική τελετή: Σοφούς γέροντες να κάθονται σε κύκλο και να παρακολουθούν ένα νέο κορίτσι που χορεύει μέχρι θανάτου. Τη θυσιάζουν για να εξευμενίσουν το θεό της Άνοιξης".
- Ο υπότιτλος της χορογραφίας ήταν "Εικόνες από την Παγανιστική Ρωσία" και έφερε στο κοσμοπολίτικο Παρίσι της εποχής μια ατμόσφαιρα πρωτόγονων ενστίκτων και ερωτισμού, ζωικής δύναμης και εξωτικής μαγείας.
- Αυτά, άλλωστε, ήταν και τα συστατικά που είχαν χαρίσει στα "Ρωσικά Μπαλέτα" την ανεπανάληπτη επιτυχία τους στη Δύση. Πρόσφεραν το όραμα της επιστροφής στη φύση, στις ρίζες, στον πρωτόγονο τρόπο ζωής. Στους αστούς των βιομηχανικών μεγαλουπόλεων, αυτό ήταν το "εισιτήριο" για το όνειρο του "Παραδείσου".
- (εφημερίδα Ριζοσπάστης, Κυριακή 14 Ιούνη 1998)

Η Ιεροτελεστία της Άνοιξης Χορογραφία Νιζίνσκι - 1913

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ο Ιγκορ Στραβίνσκι ερωτήθηκε από ένα φρουρό των γαλλικών συνόρων τι επαγγελλόταν: «**Είμαι εφευρέτης μουσικής**» απάντησε.

- Η απάντηση ήταν χαρακτηριστική του ρώσου συνθέτη: πεζή, βέβαιη και διόλου ρομαντική. Ο Στραβίνσκι επίσης αρνούσαν επίμονα πως η έμπνευση ενός συνθέτη προέρχεται από κάποια θεϊκή παρέμβαση η δική του έμπνευση προερχόταν από τις ανάγκες των επόμενων αναθέσεων του. Με το ξέσπασμα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που θα αναστείλει τις δραστηριότητες των Ρωσικών Μπαλέτων, θα εγκατασταθεί στην Ελβετία και θα γράψει εκεί μερικά από τα σημαντικότερα έργα του, με θέματα παρμένα κυρίως από τη ρωσική Λαϊκή παράδοση: Το αηδόνι (1914), Η αλεπού (1915), Γάμοι (1914-23), Η Ιστορία του Στρατιώτη (1918), Συμφωνία για πνευστά (1920), Μάβρα (1922).
- Για την επαναλειτουργία των Ρωσικών Μπαλέτων θα γράψει τον Πουλτσινέλα (1920), μια μεταγραφή σε προσωπικό ύφος ενός έργου του 18ου αιώνα που αποδίδεται στον Περγκολέζι. Με το έργο αυτό ξεκινάει η δεύτερη σημαντική περίοδος στη συνθετική πορεία του Στραβίνσκι, η νεοκλασική. Την ίδια χρονιά εγκαθίσταται στη Γαλλία (θα πάρει τη γαλλική υπηκοότητα το 1934). Δε θα επιστρέψει στη Ρωσία μέχρι το 1962.

- Τα επόμενα χρόνια ο Στραβίνσκι στρέφεται στις μουσικές μορφές του παρελθόντος, χρησιμοποιώντας τις στο πλαίσιο των δικών του αισθητικών επιδιώξεων. Σημαντικότερα έργα αυτής της περιόδου είναι ο Οιδίπους Τύραννος (1927), ένα ογκώδες ορατόριο βασισμένο στο έργο του Σοφοκλή, σε μια μεταγραφή από τον Ζαν Κοκτώ στα λατινικά, ο Απόλλων Μουσηγέτης (1928), ένα έργο για έγχορδα στο στίλ του Λουλί, το τελευταίο από τα μπαλέτα του που θα παρουσιάσει ο Ντιάγκιλεφ, το μπαλέτο Το φιλί της νεράιδας (1928), αφιερωμένο στη μνήμη του Τσαϊκόφσκι, που έγινε πια ο αγαπημένος του Ρώσος συνθέτης, η Συμφωνία των Ψαλμών (1930), ένα σχεδόν επικό έργο πάνω σε κείμενα των Ψαλμών, που σηματοδοτεί την επανασύνδεση του με την Ορθόδοξη Εκκλησία.
- Ταυτόχρονα, από τη δεκαετία του '30 αρχίζει να συνθέτει ολοένα και περισσότερη οργανική μουσική: Κοντσέρτο για βιολί (1931), Κοντσέρτο για δυο πιάνο (1935), Κοντσέρτο "Dumbarton Oaks" (1937-8), Συμφωνία σε Ντο (1938), Συμφωνία σε τρία μέρη (1945). Παράλληλα, ξεκινάει μια άλλη σημαντική και μακροχρόνια συνεργασία του στο χώρο του χορού, αυτή τη φορά με τον Ζορζ Μπαλανσίν, για τον οποίο θα γράψει τα μπαλέτα Περσεφόνη (1934), Jeu de Cartes (1937), Ορφέας (1946), Αγών (1957).
- Στο Παρίσι σκανδάλισε την κοινωνία της εποχής του με το θυελλώδη έρωτα του για την Κοκό Σανέλ, που ο Κρισ Γκρίνχαλγκ την έκανε βιβλίο με τίτλο «Coco & Igor» και στη συνέχεια ο Γιαν Κούνεν, κινηματογραφική ταινία.
- Το 1938 ο Στραβίνσκι θα χτυπηθεί από το διαδοχικό θάνατο, μέσα σε μερικούς μήνες, της κόρης, της γυναίκας και της μητέρας του. Μπροστά στην απειλή του πολέμου, πικραμένος από την Γαλλία και με τον θάνατο των αγαπημένων του να τον βαραίνει, φεύγει για την Αμερική μαζί με τη μέλλουσα δεύτερη σύζυγό του Βέρα, όπου και θα μείνει μέχρι το θάνατο του, παίρνοντας μάλιστα και την αμερικανική υπηκοότητα, το 1945. Το 1940 εγκαθίσταται στο Χόλυγουντ, όπου του γίνονται αρκετές προτάσεις για να γράψει μουσική για τον κινηματογράφο, χωρίς όμως να καταλήξουν ποτέ σε συμφωνία. Στο τέλος της δεκαετίας του '40 αφιερώθηκε στο Rake's Progress (Η καριέρα του ασώτου, 1951), την τελευταία του όπερα, γραμμένη στο ύφος των κωμωδιών του Μότσαρτ, σε Λιμπρέτο του Ώντεν.

- Η τελευταία στροφή στην καριέρα του Στραβίνσκι έγινε στη συνέχεια, όταν άρχισε να μελετά τη σειριακή μουσική και ειδικά το έργο του Αντον Βέμπερν, συνθέτοντας με την τεχνική αυτή μια σειρά από έργα, κυρίως θρησκευτικής έμπνευσης: *Canticum Sacrum* (1955), *Threni* (1958), *Requiem Canticles* (1966), κ.ά.
- Ο Στραβίνσκι συνέχισε μέχρι το τέλος της ζωής του να διευθύνει έργο του σε συναυλίες και να το ηχογραφεί. Εξέδωσε επίσης βιβλία αισθητικής, απομνημονεύματα και συνομιλίες.
- **Ο συνθέτης πέθανε στις 6 Απριλίου 1971**, σε ηλικία ογδόντα οκτώ χρόνων, στο νεοαποκτηθέν διαμέρισμά του, στο νούμερο 920 της Πέμπτης Λεωφόρου της Νέας Υόρκης, από καρδιακή προσβολή. **Η κηδεία του**, όπως ο ίδιος είχε ζητήσει, έγινε στη Βενετία και όχι στη Νέα Υόρκη, στη «ρωσική γωνία» του νεκροταφείου του Σαν Μισέλ. Ο συνθέτης εξέφραζε πάντα μια συμπάθεια προς την ιταλική πόλη, όπου πρωτοπαρουσιάστηκαν μερικές από τις πιο σημαντικές του δημιουργίες. Στην ίδια γωνία βρίσκεται θαμμένος και ο ρώσος μπρεσάριος του μπαλέτου Σεργκίι Ντιάγκιλεφ, ο οποίος στις 29 Μαΐου του 1913 επιμελήθηκε την αρχική παραγωγή της «Ιεροτελεστίας της Ανοιξης», δίνοντας με αυτόν τον τρόπο την ευκαιρία στον Στραβίνσκι να μεγαλουργήσει. Οι τελευταίες ενασχολήσεις του Ιγκορ Στραβίνσκι ήταν η συγγραφή απομνημονευμάτων αλλά και η εμπορευματοποίηση των προσωπικών του μουσικών αρχείων. Η ολοκληρωμένη, διορθωμένη, χειρόγραφη παρτιτούρα του «Η τελετουργία» (7.600 σελίδες, 17.000 αρχεία και 7.600 συμπληρωματικές σελίδες συνολικά) τέθηκε προς πώληση με αρχική τιμή 3,5 εκατομμύρια δολάρια. Η αγορά της ως σήμερα δεν έχει κοινοποιηθεί.

Μάρθα Γκράχαμ

- Η Μάρθα Γκράχαμ γεννήθηκε το 1896 σε μια μικρή πόλη έξω από το Πίτσμπουργκ της Πενσυλβανίας. Πρώτη της επιρροή υπήρξε ο πατέρας της, ψυχολόγος στο επάγγελμα, ο οποίος ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για τη «γλώσσα» του ανθρώπινου σώματος. «Η κίνηση δεν λέει ποτέ ψέματα» έλεγε ο δρ Γκράχαμ, μια φράση που επαναλάμβανε συχνά η μεγαλύτερη κόρη του καθ' όλη τη διάρκεια της ενηλίκου ζωής της.
- Η πρώτη παράσταση χορού που είδε η Μάρθα Γκράχαμ σε ηλικία 17 ετών - ένα ρεσιτάλ της πρωτοποριακής χορεύτριας της εποχής Ρουθ Σεντ Ντένις στο Λος Αντζελες - στάθηκε καθοριστική. Λίγα χρόνια αργότερα βρέθηκε να παρακολουθεί μαθήματα στη σχολή των «Ντένισον» (την οποία διατηρούσε η Ρουθ Σεντ Ντένις μαζί με τον σύζυγό της Τεντ Σον) και γρήγορα εξελίχθηκε σε μια από τις γνωστότερες χορεύτριες του συγκροτήματος. Το 1923, ωστόσο, η Γκράχαμ εγκατέλειψε το «ποιμνιο» αναζητώντας την τύχη της στη Νέα Υόρκη. Το 1929 ίδρυσε την δική της ομάδα.
- Προκειμένου μάλιστα να εξοικονομήσει πόρους έκανε διάφορες δουλειές. Μεταξύ αυτών, η διδασκαλία κίνησης σε ηθοποιούς όπως ο Γκρέγκορι Πεκ και η Μπέτι Ντέιβις, η οποία σχολίαζε: «Τη λάτρευα. Ήταν γεμάτη ένταση. Η φλόγα της ήταν αρκετή να δώσει στο κορμί της τη δύναμη δέκα ανδρών». Τίποτε, ωστόσο, δεν ήταν ικανό να αποσπιάσει την Γκράχαμ από την «ιερή» αποστολή της: να αποτυπώσει, μέσω της κίνησης, το γράφημα της ανθρώπινης καρδιάς.

• Παρά το ότι οι χορογραφίες που παρουσίασε στα τέλη της δεκαετίας του 1920 ήταν μάλλον επηρεασμένες από τους Ντένισον, τα επόμενα χρόνια η Μάρθα Γκράχαμ άρχισε να διαμορφώνει ένα νέο σύστημα κίνησης: **ενώ οι μέντορές της εξερευνούσαν τις ξένες χώρες, εκείνη στράφηκε προς την ανθρώπινη ψυχή.** Ο,τι την ενδιέφερε ήταν να φωτίσει τα σκοτεινά κίνητρα και τις συγκρούσεις που καθορίζουν τις πράξεις των ανθρώπων.

- Με τα «Πρωτόγονα Μυστήρια» (1931) - το πρώτο της αριστούργημα που κέρδισε την προσοχή κοινού και κριτικών σε όλον τον κόσμο - η Μάρθα Γκράχαμ εστίασε στην ψυχολογική αξία των αρχέγονων ιεροτελεστιών, θέμα που την απασχόλησε και στο «Σκοτεινό Λιβάδι» (1946).
- Έχοντας υπογράψει έργα με ηρωίδες τη Μήδεια, την Ιοκάστη, την Αλκηστή, τη Φαίδρα και την Αριάδνη, η Μάρθα Γκράχαμ επέστρεψε στη μυθολογία με το αριστούργημά της: την «Κλυταιμνήστρα» (1958). Επρόκειτο για το πρώτο χορόδραμα σύγχρονης κινησιολογίας σε δύο πράξεις με πρόλογο και επίλογο: ένα ενδοσκοπικό «ταξίδι ψυχής» στα βάθη της αυτοανακάλυψης. Η εξερεύνηση εξάλλου του σύγχρονου πνεύματος είναι αναγνωρίσιμη σε όλα τα έργα της Γκράχαμ: ακόμη και στην εύθυμη «Ανοιξη στα Απαλάχια» (1944), τα λυρικά «Παιχνίδια των αγγέλων» (1948) αλλά και στους πνευματώδεις «Ακροβάτες των θεών» (1960) είναι αναγνωρίσιμος ένας πυρήνας διανόησης.

Προκειμένου, ωστόσο, να μεταδώσει τον ψυχολογικό χαρακτήρα των θεμάτων που την απασχολούσαν, η Γκράχαμ χρειαζόταν μια τεχνική ικανή να κάνει ορατό το «εσωτερικό τοπίο». Οι κινήσεις που εισήγαγε, λοιπόν, ήταν καινούργιες, πρωτότυπες και άσχετες με ό,τι είχε ως τότε προηγηθεί. Σε αντίθεση με τις «μαλακές», λυρικές κινήσεις της Ισιδώρας Ντάνκαν και της Ρουθ Σεντ Ντένις, οι δικές της στην αρχή ήταν αποκλειστικά δυνατές, κοφτές και βίαιες και μόνο αργότερα αποκτούσαν κάποια τρυφερότητα. Δεν ήταν μάλιστα λίγες οι φορές κατά τις οποίες η Γκράχαμ κατηγορήθηκε για τον «άσχημο» χορό της. Γρήγορα ωστόσο κέρδισε κοινό και κριτικούς με το νεωτερικό ύφος της. **Για την Γκράχαμ η συγκίνηση δεν έπρεπε ποτέ να εξαφανίζει την τεχνική.**

- Γνωστή για την αδάμαστη θέληση και την ανεξάντλητη αντοχή της, η Μάρθα Γκράχαμ εγκατέλειψε τη σκηνή το 1970 σε ηλικία 74 ετών. Συνέχισε ωστόσο να διδάσκει και να χορογραφεί. Πέθανε το 1991 αφήνοντας πίσω της μια 75χρονη καριέρα. **«Πώς θέλετε να σας θυμούνται, ως χορεύτρια ή ως χορογράφο;» τη ρώτησαν κάποτε. «Ως χορεύτρια» απάντησε εκείνη.**
- Σε συνέντευξή της αναφέρει: Τα παιδικά μου χρόνια ήταν μια ισορροπία φωτός και σκότους. Το Αλλεγκένυ ήταν ολότελα έρημο και δίχως ζωή, δίχως λάμψη, καμιά ξεχωριστή ομορφιά. Η ανθρακοβιομηχανία κυριαρχούσε και ως εκ τούτου, ό,τι φορούσαμε σκεπαζόταν απ' την κάπνα. Το να βγεις έξω ντυμένη μ' ένα φρεσκοπλυμένο λευκό φόρεμα σήμαινε πως θα επέστρεφες ντυμένη στα μαύρα.
- Ο πατέρας μου ήταν γιατρός νευρικών διαταραχών, κάτι σαν τους σημερινούς ψυχίατρους. Μ' άρεσε να τρυπώνω στο γραφείο του - ήταν ένα αρκετά σοβαρό μέρος, ένα μεγάλο θαύμα για το παιδί που ήμουνα, με τις σειρές των βιβλίων που ερέθιζαν την περιέργειά μου. Θυμάμαι που μου 'δειξε μια γυάλινη διαφάνεια πάνω στην οποία είχε βάλει μια σταγόνα νερό. Κράτησε την διαφάνεια στο χέρι του, ανάμεσα στον αντίχειρα και στον δείκτη και είπε: "Τι βλέπεις;" Εγώ είπα αρκετά απλά: "Νερό". Και αυτός είπε: "Καθαρό νερό;" Κι εγώ απάντησα: "Νομίζω ναι. Καθαρό νερό." Από ένα ψηλό ράφι πάνω απ' το γραφείο του, πήρε ένα μικροσκόπιο. Τότε είδα τα περιεχόμενα της σταγόνας του νερού και είπα έντρομη στον πατέρα μου: "Μα υπάρχουνε σπείρες μέσα του". Αυτός μου είπε τότε: "Ναι, δεν είναι καθαρό. Να το θυμάσαι αυτό όλη σου τη ζωή, **Μάρθα: πρέπει να ψάχνεις για την αλήθεια**".

...

- Με ρωτούν πολύ συχνά τώρα στα 96 μου, εάν πιστεύω στην μεταθανάτια ζωή. Εγώ πιστεύω στην ιερότητα της ζωής και της ενέργειας. Το ανώνυμο του θανάτου δεν μου προκαλεί αίσθηση. Το τώρα είναι που πρέπει να αντιμετωπίσω. Έχω να κάνω ένα καινούργιο μπαλέτο για την Ισπανική κυβέρνηση και είμαι βέβαιη ότι θα είναι ένας τρόμος και μία χαρά και ότι θα είναι το κυκνείο άσμα μου κι η καριέρα μου θα τελειώσει κάπως έτσι και θα νοιώθω ότι έχω αποτύχει εκατοντάδες φορές και θα προσπαθώ να αποφύγω εκείνα τα αναπόφευκτα βήματα πίσω μου. Αλλά τι άλλο μού μένει εκτός απ' το να προχωρήσω; Έτσι είναι η ζωή.

«Το κέντρο της σκηνης είναι όπου βρίσκομαι εγώ» είπε κάποτε η Μάρθα Γκράχαμ. Και αν η παραπάνω φράση ξενίζει στο πρώτο της άκουσμα αποκαλύπτοντας την αλαζονεία ενός Λουδοβίκου, η θέση του ακρογωνιαίου λίθου που κατέχει η αμερικανίδα καλλιτέχνις στην ιστορία του μοντέρνου χορού είναι αρκετή για να την επαναφέρει σε ρεαλιστικές διαστάσεις. Η Μάρθα Γκράχαμ δεν ανακάλυψε τον μοντέρνο χορό. **Η τεχνική που διαμόρφωσε ωστόσο - αναγνωρίσιμη σήμερα ακόμη και σε όσους δεν έχουν δει ούτε ένα έργο της - απετέλεσε το πρώτο υπολογίσιμο «αντίπαλο δέος» στο κλασικό μπαλέτο.** Όσο για την επίδρασή της στους μεταγενέστερους, αντί κάθε άλλης απάντησης, η παράθεση μερικών μόνο ονομάτων είναι χαρακτηριστική: Μερς Κάνινγχαμ, Πολ Τέιλορ, Τονάιλα Θαρπ, Μαρκ Μόρις. Ήταν όλοι τους παιδιά και εγγόνια της...

Ομάδα Εργασίας

- Στεφανοπούλου Ανδριανή A3
- Κυριακόπουλος Χρήστος A2
- Μουταφτσή Ίωάννα A2
- Δεσβίσης Δημήτρης A1

Πηγές

- Μοντέρνα Τέχνη: Wikipedia
- Χορός: <http://www.dancelifemag.gr/articleAsMilisoumeLigoGiaXoro.php>
- Ισιδώρα Ντάνκαν: Wikipedia
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CE%B9%CE%B4%CF%8E%CF%81%CE%B1%CE%9D%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%BA%CE%B1%CE%BD>
- Νιζίνσκι: http://paideiaonline.gr/index.php/e-encyclopedia/item/38629-nizinski_baslab_fomix
- Στραβίνσκι http://filiatranews.blogspot.gr/2009/06/blog-post_17.html, Live pedia:
<http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CF%83%CE%BA%CE%B9%CE%99%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%81>
- Ιστοσελίδα 43^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ηρακλείου: http://www.43dim.gr/selidapaidion/121-/event_details
- Μάρθα Γκράχαμ: <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=142080>, 2002
- Σελίδα της ομάδας από το wiki της Ε.Ε. :<http://leadersofdancing.wikispaces.com/Omad%CE%B1+4+Simantika+xoreutika+synola+kai++Xoreutes> και
<http://leadersofdancing.wikispaces.com/parastaseis+sta8moi>